

יִהְיֶה הוּא וּבָנָיו כָּל־הַיָּמִים:

וְכִי־יָבֹא הַלְוִי מֵאֶחָד שְׁעָרֶיךָ

מִכָּל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־הוּא גָר שָׁם וּבָא בְּכָל־אֹתָ נִפְשׁוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־

יִבְחַר יְהוָה: וְשִׁרְתָּ בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהָיו כְּכָל־אֲחָיו הַלְוִיִּם הַעֲמִדִים שָׁם לִפְנֵי

יְהוָה: תִּלְקַח כֶּחֱלֶק יֹאכְלוּ לְבַד מִמְּכָרָיו עַל־הָאָבוֹת: כִּי

אֲתָהּ בָּא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לְאֶ־תִּלְמַד לַעֲשׂוֹת

קדם יי: ח. חולק כחולק ייכלון, בר ממטרפא דיתמה שבקתא דכין אתקינו אבהתא: ט. ארי את עליל לארעא, דני אלהף יהיב לך, לא תילף למעבד.

(ו-ז) וכי יבא הלוי, יכול⁵⁹ בבן לוי ודאי הכתוב מדבר⁶⁰, תלמוד רש"י לומר: ושרת, יצאו לויים שאין ראויין לשרות. ובא בכל אות נפשו. ושרת, למד⁶¹ על הכהן שבא ומקריב בקרבנות נדבתו או חובתו, ואפילו במשמר שאינו שלו. דבר אחר⁶²: עוד למד על הכהנים הבאים לרגל שמקריבין ועובדין בקרבנות הבאות מחמת הרגל, כגון מוספי הרגל, ואף-על-פי שאין המשמר שלהם.

(ח) חלק כחלק יאכלו, מלמד⁶³ שחולקין בעורות ובבשר שעירי חטאות⁶⁴ יכול אף בדברים הבאים שלא מחמת הרגל כגון תמידין ומוספי שבת ונדריים ונדבות, תלמוד לומר: לבד ממכרו על האבות, חוץ ממה שמכרו האבות בימי דוד ושמאל שנקבעו המשמרות ומכרו זה לזה⁶⁵, טול אתה שבתך ואני אטול שבתך⁶⁶.

(ט) לא תלמד לעשות, אבל⁶⁷ אתה למד להבין ולהורות, כלומר 59 שם קסח. 60 ולא כהן. 61 ב"ק קט ב. 62 ספרי קסח. 63 ספרי קסט, סוכה נו א. 64 הבאים מחמת הרגל. 65 כלומר שהתנו ביניהם שיהו משמשין כל אחד בשבתו קבוע (רש"י סוכה שם). 66 נדריים ונדבות וקרבנות ציבור דאתנהו בשאר ימות השנה והרי הן למשמר המושמש ליתנהו בכלל הרגל שלא יהו שרין בהן אלא למשמר שבאותו שבוע יהו כבשאר ימות השנה (רש"י). 67 ספרי קי.

(ו) גם הזכיר דבר לוי, כי גם הם יורו התורה בשערים. והעד ראב"ע דברי הימים⁵⁹.

(ח) לבד ממכרו, יש אומרים^{59*}, שהוא כמו מאת מכריכם (מ"ב יב ח), בדרך רחוקה מעט, ולא אבה הדקדוק⁶⁰. רק הוא מגזרת וכי תמכרו ממכר (ויקרא כה יד)⁶¹ והטעם כי אם מכר ביתו שירש מאבותיו⁶², כאשר כתוב, ויצא ממכר בית ועיר אחותו (שם שם לג)⁶³. וזה פירושו על האבות, לא יאמר לו הנה יש לך, לא תאכל עוד, אלא חלק כחלק יאכלו.

59 דהייב ז ט. *59 [ראה רש"י וזקוני]. 60 זה מעט רחוק מלהתקבל, וזה לא לפי הדקדוק. 61 מן מכר. 62 אין דוחים אותו מלקבל חלק ככל לוי, בגלל מה שקיבל דמי מכירת בית שירש מאבותיו. 63 יצא מיד הקונה ביוכל. כלומר, היה מכור.

(ח) לבד ממכרו על האבות, אין על האבות לחלק למשמרות ספורנו כהונה אלא ממכרו, מה שהיה כל משמר מהם יכול למכור לחבירו בחליפין, והם קרבנות כל ימות השנה, שיחליף כל משמר עם חבירו את חלקו בקרבנות השנה בעד מה שחננו לו חלקם בשבוע אחת או שתיים, אבל קרבנות הרגל שאין להם חליפין, ואינם מכלל "ממכרו" שיוכלו האבות לחלקם למשמרות, לפיכך חלק כחלק יאכלו מהם¹⁸.

18 ראה רש"י.

רס"ג (ו) וכי יבוא הלוי מאחד שעריך, וכי יעלה לרגל איזה לוי מאחד שעריך.

(ח) לבד ממכרו על האבות, חוץ ממה שקבעו האבות במשמרות.

(ט) כי אתה, ודע כי אתה.

רשב"ם יח (ו) וכי יבוא הלוי, כהן שאינו מאותה משמרה שעובדת היום בירושלים בעזרה.

(ח) לבד ממכרו על האבות, לפי הפשט כמו איש מאת מכרו (מ"ב יב ו), אם יש לו שם קרוב מאבותיו שיתן לו קרבנו לעשותו הוא, יש לו רשות להקריבו אף-על-פי שאינו ממשמרה

7 בבית המקדש שבירושלים. 8 ע"י סוכה נו א, וראה ראב"ע וזקוני.

רמב"ן (ט-יב) לא תלמד לעשות כתועבות הגוים ההם. גם זו מצוה

מהר"ם (ח) חלק כחלק יאכלו, כחלק ב', ואידך [וכחלק היושב על הכלים (ש"א ל כד), כדאי³ כהן בעל מום חולק ואוכל בקדשים, ואם תאמר הואיל שבעל מום הוא. למה אז חולק ואוכל בקדשים, אלא לפי שיושב ושומר את הכלים, על כרחך חולק ואוכל בקדשים אף-על-פי שפסול לעבודה.

3 זבחים קא ב.

זקוני (ו) וכי יבוא הלוי, הזכיר³⁶ הלויים אחר הכהנים כי גם הם יורו את התורה, כמו שמפורש בדברי הימים³⁷. זהו לפי פשט דברים ככתבן.

(ח) חלק כחלק יאכלו, ומה שכתב בבני עלי: ספחני נא אל אחת הכהונות לאכול [פת] לחם (ש"א ב לו), דמשמע שלא היו לוקחים חלק, היינו על ידי שתלה הכתוב החלוקה בשירות, דכתיב: ושרת בשם ה' (פסוק ז), מי שעובד חולק, וזרעו של עלי לא הגיעו לכלל שנים להיות ראויין לעבודה, הם שלושים שנה, כדכתיב בבני עלי: כל מרבית ביתך ימותו אנשים (ש"א ב לג), פירוש בחורים. לבד ממכרו, אם³⁸ מכר ביתו שירש מאבותיו לא יאמרו לו: לא חטול חלק, שהרי יש לך. דבר אחר³⁹: לבד ממכרו על האבות, לשון הכירה, כמו: איש מאת מכרו (מ"ב יב ו), פירוש אם יש לו מכירים וקרובים מאבותיו שיתנו לו קרבנם להקריבם הרשות בידו להקריב, אף-על-פי שאינו מאותה משמרה.

(ט) כי אתה בא אל הארץ, אחר שכתב הכהנים והמלך שאתה חייב לשמוע להם, כתב לך אותם שאתה מוזהר משמוע להם.

36 רש"י וזקוני. 37 דה"ב ז ט. 38 ראב"ע. 39 רש"י. וראה ראב"ע.

36 ראב"ע. 37 דה"ב ז ט. 38 ראב"ע. 39 רש"י. וראה ראב"ע.

36 ראב"ע. 37 דה"ב ז ט. 38 ראב"ע. 39 רש"י. וראה ראב"ע.

36 ראב"ע. 37 דה"ב ז ט. 38 ראב"ע. 39 רש"י. וראה ראב"ע.

36 ראב"ע. 37 דה"ב ז ט. 38 ראב"ע. 39 רש"י. וראה ראב"ע.

36 ראב"ע. 37 דה"ב ז ט. 38 ראב"ע. 39 רש"י. וראה ראב"ע.

36 ראב"ע. 37 דה"ב ז ט. 38 ראב"ע. 39 רש"י. וראה ראב"ע.

36 ראב"ע. 37 דה"ב ז ט. 38 ראב"ע. 39 רש"י. וראה ראב"ע.

שני נוסחאות
ה"ו. קרבן ואבילותו של כ"ה קבלת כ"ה וכו' המונחין ומס' גדלו של"ד ודכו"ה, וכו' הצי המונה (כס"מ). כ"ב ב"ב ודכו"ה י"א למה ואבילותו.

מקורות וצינונים
ה"ו. ק"מ ע"י ק"ב. אבל עבודת שתחיל טו' מוספתא סוכה פ"ד ה"ה. שני מאחד כו' שני חלק דברים י"ו. ת.
רדב"ו (י"ה ועין). השעור השני במשנה כהנו רבנן לנלי פ"ג ה"ב:

ו ומו"ש וכן עבודת לחם הפנים במשמר שזמנו קבוע שם בתוספתא (פ"ד ה"ה) לחם הפנים עבודתו נמשמר הקבוע ואכילתו בכל המשמרות. פירוש עבודתו סילוקו וקידורו והקטרת הזבחים. ומפורש הטעם בתוספתא (ה"ג מש"ס) דבגמרא מרבינן ליה חלק חלקק יאכלו משמע לאכילה רבייה רוממא ולא לעבודה: ומ"ש אבל עבודת שתי הלחם בכל המשמרות נראה

לדיוט מפני שהוא כגלגל מה שאמרו כסוף פרק החליל (ה"ג) שכל האמור כגרגלס היו כל המשמרות שוות: ומ"ש ומנין שאינו מדבר אלא ברובלים שנאמר מאחד שעריך מכל ישראל וכו', ס"ט: ומ"ש ומנין שאינו מדבר אלא בכהנים וכו', כסופרי פרשת שופטים *:

ז ומ"ש וכן כהן שהיה לו קרבן ה"ו נא למקדש ומקרינו בכל יום שיראה וכו' והעור של קרבנו ואבילותו שלו, כך היא הגירסה המונה בדברי רבינו יהודה גירסת סמ"ג (מ"ש קט"ו). והדיון בס"פ הגולה ע"ש (קט"ו) מ"ד מנין לכהן שנה ומקרינו קרבנותיו בכל עת ועכל שנה שיהיה מ"ל ונא בכל אור נפשו ושרת ומנין שעבודתה ועורה שלו מ"ל ואש את קדשו לו יהיו ופרש"י עבודתה שכן עבודתה לדיוט נשרה: וכתב הרשב"י ועור הקרבן ועבודתו לאותו הבהן עלד שנתן לו א"א לא כי אלא אכילתו ועורו של בעליו ע"כ. ופשוט דגמרא בדברי הרשב"י דקאמר (ק"ו) גבי היה זקן או חולה נותנה לל כהן שיראה או דלמי עבוד עבודה ועורה

נמו טהור ידידה, משמע טהור ידידה דבעל הקרבן קאמר רבי דכי משוי טהור עבודתה ועורה של בעל הקרבן. אבל רבינו מפרש דכי קאמר טהור ידידה לאו אנגעלו קאי אלא אכל כהן שיראה דקתני קאי דהיינו שלח: ומ"ש ואפילו חטאה [ראשון] מקריב ומכפר ע"י עצמו כפרק אלו מנחות (עד) יליף לה מקרא:

ח ומ"ש היה הכהן בעל הקרבן בעל מום וכו', שם (קט"ו) בדברייתא הנכרת מקיים זה אם היה בעל מום נותנה לכהן שצאוו משמרו ועבודתה ועורה שלו. ומדברי רש"י נראה שהוא גורס נותנה לאנשי משמר וכן נראה בדברי רבינו. ופרש"י אם היה בעל מום ראוי לאכול ואינו ראוי להקריב אין ראוי לעשות שלח להקריב כל מי שיראה אלא נותני לבני משמרה שהחיל והוא ראוי לאכילה קרי ואש את קדשו לפיכך עורה שלו ל"א נגרסין עבודה ועורה לאנשי המשמר כיון דהם הקריבים ע"כ. ורבינו גורס ללשון הזה: ומ"ש היה זקן או חולה שיכול לעבוד ע"י הדחק שנת קרבנו לכל כהן שירצה * אין נכפרי ראה ו' (רא"ש שופטים ה' ב"ב רע"ב ע"ש).

ו וכן עבודת לחם הפנים במשמר שזמנו קבוע אבל עבודת שתי הלחם בכל המשמרות : ומנין שאינו מדבר אלא ברובלים שני מאחד שעריך מכל ישראל, בשעה שכל ישראל באין בשער אחד. ומנין שאינו מדבר אלא בכהנים שני חלק חלקק יאכלו ואין שם מתנות במקדש להאכל אלא לכהנים בלבד : ז וכן כהן שהיה לו קרבן הרי זה בא למקדש ומקריבו בכל יום שירצה שני ובא בכל אות נפשו ושרת. ואפילו חטאה ואשמו הוא מקריב ומכפר על ידי עצמו. והעור של קרבנו ואכילתו שלו. ואם רצה ליתן את קרבנו לכל כהן שירצה להקריבו נותן ועור הקרבן * ועבודתו לאותו הכהן בלבד שנתן לו :

ח היה הכהן בעל הקרבן בעל מום נותן קרבנו לאנשי משמר והעור שלהם. היה זקן או חולה שיכול לעבוד על ידי הדחק נותן קרבנו לכל כהן שירצה והעור והעבודה לאנשי משמר.

שאינו מדבר אלא בכהנים כו'. מש"ס דקרא כתיב וכו' יבא הוי הוי"ה לוי מש"ס קמ"ל. ומסתברא לי שכל למעט שאפילו אין נמשמרה של הלויים * עד השיעור השני נמשנה (פרקי י"ג) דוחין אותו ובלבד שלא יפחתו מהשיעור השני נמשנה שהלויים בני המשמרה היו מקריבין שלח קיישני בני משמרה אחרת עמהם והטעם מפורש שכל מזה שהיא מוטלת על האדם והוא יכול לעשותה לבדו אינו חפץ שיקיישו אחרים עמו שלא יטול חלק מן המנהג וזה הולך הרב לומר שאין דבר זה נוהג אלא בכהנים כלומר ולא בלויים. ודלא הוזכר [בדברי] רבינו לא כהן ולא נמשנה קרבן שנת שכל במוך הרגל מלא, אבל הדבר ברור דכיון שלא נא בגלגל הרגל הרי הוא כשאר קרבנות וממדין של יציור וכו' קאמר בגמרא (ט"ו) לאחיוי פרי העלם דבר על יציור ושערי ע"י הוי מלא למימר לאחיוי מוסף שנת. כך תרלו במס' (ה"ה) ולדידי פרי העלם דבר ושערי ע"י אלטרטרא לא למה לאחיוי לפי שאין קבוע להם זמן אלא מוסף שנת דקבוע לו זמן פשוטא דהוי ככלל הקרבנות של יציור שאינם נאים בגלגל הרגל:

ז [בשגת א"ה וכו'] י"ל דבגמרא פליגי. הרשב"י ז"ל קובר כיון דליהו מלי עביד לעבודה משוי שלח ולא לאכילה, ורבינו ז"ל קובר כהן לכהן וכו' דהאי קרא מיירי כבעלים המקריבים יש ללמוד מנחה שכל עבודתה שכן עבודתה דהיינו כשרה ע"כ. ובשגתא אם הוא שכן לאכילה שתייה לאנשי משמר. ומשמע דפליגי בפירוש לשון הגמרא דגרסין התם (ק"ו) ואם היה זקן או חולה נותנה לכל כהן שירצה ועבודתה ועורה קאי, ורבינו ז"ל כבר אמר קאי והיינו דקאמר עבודתה ועורה נמי טהור ידידה כו'. הרשב"י ז"ל פירש האי לכהן שצאוו משמר ועבודתה ועורה שלו, והשתא ומה בע"מ שאינו יכול לעבוד עבודתה ועורה שלו כ"ש כהן שיכול לעבוד שאפילו אם נתנה לאחר שהיה עבודתה ועורה שלו. ורבינו ז"ל יתכן דמה לבעל מום דבע"מ נותנה לאנשי משמר להקריב, אבל רבינו גורס זה עבודתה ועורה לאנשי משמר. ובי"ב (קט"ו) כלשון אחר וזמן הטעם כיון שהם הקריבים. כלל דלמלתא לא אשכחן אחד מקריב ואחד וזהו בעבודתה ועורה אלא הכל למקריב. זה דעת רבינו : ז היה זקן או כו'. דכיון דלמי למיעבד ע"י הדחק עבודתו עורה ומלי לשויי שלח אלא אכילה ע"י הדחק היא אכילה גסה ולא שמה אכילה ולא מלי לשויי שלח

עולת ראה ומוסף יציור ושערי טהור ע"כ. וי"ל ללא נקוט קרבנות יציור למעוטי קרבן יחיד אלא לאשמעינן דאפילו קרבנות יציור הנאים מנחת הרגל לא מכרו האותם זה לזה דסד"א כיון דהם של יציור אסוקי להו לאדמייהו ומכרום זה לזה ותלוס למשמרות קמ"ל שכל מה שנה מנחת הרגל לא מכרו:

ו וכן עבודת לחם כו'. והכי איתא בתוספ' (פוכה פ"ד ה"ה) לחם הפנים עבודתו צאוו משמר הקבוע ואכילתו בכל המשמרות. וטעמא דזה איכא שהרי אין הלחם נא מנחת הרגל הילכך עבודתו משמרה הקבועה אצל אכילתו בכל המשמרות מפני שהכרחה היהיה מאוייה עלהם הפנים (יומא נ"ו). ויחלוט וישעבד כדבר ה' ודכותה מקיטו רבנן דלמני' התם (פוכה ט"ו) מאי טעמא כיון דהני מקדמי והני מאחרי תקנו רבנן מלמא כי היכי דליבלי כדרי הדדי, אבל עבודת שמי הלחם בכל המשמרות שהרי הוא דבר הנא בגלגל הרגל. וזמן התם וצחוק לחם הפנים בעזרת אומר לו הילך מנה הילך מנה, ושמי הלחם נאים מנה ולחם הפנים נאים מנה, אם אירע שנת כגרגל מתקלקל להם להאי"ס ושמי הלחם ואומר לו הילך מנה והילך מנה לפי שאין מולקטים קרבן כנגד קרבן ולפיכך מודיעים אותו. והשתא א"כ נקוטו רבינו (ה"ה) ובחילוק שמי הלחם ללשונא דמנה ולא למעוטי עבודה ודכתיבנא (ט"ו): ומנין שאינו מדבר אלא ברובלים כו'. שם ברייתא כלשון רבינו: ומנין

השגת הראב"ד
ה"ו. ודברתו ואיתו הכהן בלבד. א"ה לא כי אלא אכילתו ושורו של בעלו.

ז ומנין שאינו מדבר אלא ברובלים כו'. שם ברייתא כלשון רבינו: ומנין שהיה זקן או חולה שיכול לעבוד על ידי הדחק נותן קרבנו לכל כהן שירצה והעור והעבודה לאנשי משמר.

ז [בשגת א"ה וכו'] י"ל דבגמרא פליגי. הרשב"י ז"ל קובר כיון דליהו מלי עביד לעבודה משוי שלח ולא לאכילה, ורבינו ז"ל קובר כהן לכהן וכו' דהאי קרא מיירי כבעלים המקריבים יש ללמוד מנחה שכל עבודתה שכן עבודתה דהיינו כשרה ע"כ. ובשגתא אם הוא שכן לאכילה שתייה לאנשי משמר. ומשמע דפליגי בפירוש לשון הגמרא דגרסין התם (ק"ו) ואם היה זקן או חולה נותנה לכל כהן שירצה ועבודתה ועורה קאי, ורבינו ז"ל כבר אמר קאי והיינו דקאמר עבודתה ועורה נמי טהור ידידה כו'. הרשב"י ז"ל פירש האי לכהן שצאוו משמר ועבודתה ועורה שלו, והשתא ומה בע"מ שאינו יכול לעבוד עבודתה ועורה שלו כ"ש כהן שיכול לעבוד שאפילו אם נתנה לאחר שהיה עבודתה ועורה שלו. ורבינו ז"ל יתכן דמה לבעל מום דבע"מ נותנה לאנשי משמר להקריב, אבל רבינו גורס זה עבודתה ועורה לאנשי משמר. ובי"ב (קט"ו) כלשון אחר וזמן הטעם כיון שהם הקריבים. כלל דלמלתא לא אשכחן אחד מקריב ואחד וזהו בעבודתה ועורה אלא הכל למקריב. זה דעת רבינו : ז היה זקן או כו'. דכיון דלמי למיעבד ע"י הדחק עבודתו עורה ומלי לשויי שלח אלא אכילה ע"י הדחק היא אכילה גסה ולא שמה אכילה ולא מלי לשויי שלח

* הלשון נ"ד משום וי"ב להיט.

משנה למלך

למה לא ביאר בפירוש דבר העלם דבר של יציור ושערי ע"י וקין המזבח שאין מקריב אותם אלא משמר שזמנו קבוע דכל הני נשנו במשנה (ט"ו) דתנו ושאר קרבנות צבור ומקריב את הכל ואמרין בגמרא (ט"ו) דאתא לאתויי כל הני שכתבתי. הרי דאחר דשנה התנא הוא מקריב תמידין נדרים ועבודת הוצרן ג"כ לרבות את אלו וא"כ היה לו לרבינו ג"כ לבארם. ודע דרבינו לא הביא הא דתנן בעצרת

מהר"ק קורקוס

ו וכן כו'. * וכן כתבו בתוס' בפרק החליל (ה"ה): ד"ד וכן כהן כו'. ברייתא בהגהל קמא (קט"ו) וגם הובאה במנחות פ"ה כ"ב (ע"ג): ואם רצה כו'. בהשגות א"א לא כי כו' נכפרי כו' כן, * מהנ מוסרי' קורקוס כמ"ש ה"ה כמ"מ ועד מנ"כ.

לומר חלק כחלק יאכלו כחלק עבודה כך חלק אכילה. ומאי אכילה אילימא אכילה דקרבנות מהבא נפקא ^אמלכתה המקריב אותה לו תהיה נפקא אלא לחם הפנים. יכול אפי' בחובות הבאות שלא מחמת הרגל וכו' (ברלעיל). ^בתנו רבנן מנין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה. תלמוד לומר ובא בכל אות נפשו ושרת. מנין שעבודתו ועורה שלו תלמוד לומר ^גואיש את קדשיו לו יהיו. הא כיצד אם היה בעל מום נותנה לכהן שבאותו משמר ועבודתה ועורה לאנשי משמר ואם היה זקן או חולה [נותנה לכל כהן שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר. האי זקן או חולה] היכי דמי אי דמצי עביד עבודה עבודתה ועורה נמי תהיו דרייה. ואי דלא מצי עביד עבודה שליח היכי מצי משוי. אמר רב פפא שיכול לעשות על ידי הרהק. עבודה דבי עביד נמי על ידי הרהק עבודה היא משוי שליח. אכילה דבי אכיל על ידי הרהק אכילה גסה היא ואכילה גסה לאו כלום היא משום הכי עבודתה ועורה לאנשי משמר:

^דוְשֵׁרֵת ככל אחיו הכהנים העומדים. שתהא עמידתם כשאר אחיו. רצפה מקדישת וכלי שרת מקדישין [כשם שחציצה פוסלת בכלי שרת כך חציצה פוסלת ברצפה] חילכך רגלו אחת על הכלי ורגלו אחת על הרצפה רואין כל שאילו יגמל מכלי יכול לעמוד על רגלו אחת כשרה ואם לאו עבודתו פסולה ומסייע אין בו ממש. ^ההאמר רב יהודה אמר שמואל מנין לעיקר שירה מן התורה שנאמר ושרת בשם ה'. איהו שירות שבשם הוי אומר זו שירה. ואימא נשיאות כפים מדיכתיב לשרתו ולבדך בשמו מכלל דברכת כהנים לאו שירות היא:

^ותתקיה ^זיב' אתה בא אל הארץ. עשה מצוה האמורה בענין שבשברה תכנס לארץ. אשר ה' אלהיך נותן לך בזכותך. לא תלמד לעשות כתועבות הגוים יכול אי אתה רשאי ללמד ולהביך. תלמוד לומר לעשות. לעשות אי אתה למד אבל אתה למד להורות ולהביך. ^חו' תנייה בן תרדיון גזרו עליו שרפה שהיה הגוה את השם באותיותיו. והיכי עביד הכי והתנן אבא שאול אומר אף ההוגה את השם באותיותיו אין לו חלק לעולם הבא. להתלמד עבד דיכתיב לא תלמד לעשות אבל אתה למד להביך ולהורות. אלא מאי טעמא איענש משום בהרשיא הוה. ^טה' עקיבא אומר משום רבי יהושע שנים לוקמין קישואין אחד לוקמ פטור ואחד לוקמ חייב העושה מעשה חייב האוחז את העינים פטור. וזו ר' עקיבא מרבי יהושע הוה גמיר ליה והתניא רבי אליעזר אומר שלש מאות הלכות שניתן בההרת עוה ולא היה אדם ששאל לי מהם דבר מעולם. ולא עוד אלא שאני שונה שלש מאות הלכות ואמר לי לה שלשת אלפים הלכות בנמיעת קישואין ולא היה אדם ששואלני מהם דבר מעולם הוין מעקיבא בן יוסף. פעם אחת היינו מהלכין בדרך אמר לי רבי למודי בנמיעת קישואין. אמרתי דיבר אחד נתמלאה כל השרה קישואין. אמר לי רבי למדתני נמיעתן למודי עקירתן. אמרתי דבר אחד נתקבצו כולן למקום אחד. אלמא מר' אליעזר גמיר. גמיר מרבי אליעזר ולא סברה והדר גמיר מר' יהושע ואסברה ניהליה. והיכי עביד הכי והתנן העושה מעשה חייב. להתלמד שאני דאמר מר לא תלמד לעשות אבל אתה למד להביך ולהורות: לא ימצא כך מעביר בנו ובתו (כתוב ברמז כ"ב וברמז תקצ"ו):

^ירבנן מעונן ר' (ישמעאל) [שמעון] אומר זה המעביר שבעה מיני זכור על העין. והכמיים אומרים זה האוחז את העינים. ר'

בבב"ק ובבב"ק עג ספרי: עד שגף עגר של עוים: עה פסוקים לז: עו זכרים כג: עו מולין קלה: עו קטנה לה: עו ספרי: פ קטנה לה: פא וקלה ו: פב צנא קמא קט: פג צמדנה ה: פד צמנה זג: פה ערנין יא: פו ספרי: פז ע"ו ית: פח סנהדרין סו: פט עס סה:

דית ר' ענין ב' בין בח"ל. דהיינו ראשית הגו נותג בח"ל, וב"א פי' דברכת כהנים נותג בח"ל דאקרי שירות: (בא) יצאו ליום שנמלו שעריהן כו'. ונ"ל דגרסין איפכא מדכתיב באחד שעריך משמע שנמלו שעריהם במקום אחד דהכהנים נמלו שנמלו מיהודה ובנימין ושמעון והם היו סמוכין להרדי משא"כ הלויים שמפוזרין בכל ישראל: בכל מקומות מושבותיהם. אפילו בח"ל: (בב) זבא ונו'. ושרת בשם ה' הוה נשיאות כפים שהוה בשם המפורש: חלק לאכול כחלק לעבוד. פי' כשם שעובד כך אוכל בקדשים: חלק לאכילה כחלק לעבודה. פי' אפילו בקדשים שאין בו עבודה כגון לחם הפנים נטל בו חלק: וכלי שרת מקדישין בשם שחציצה פוסלת בכלי שרת כך פוסלת ברצפה. כנ"ל:

באחד ובניו. אכנס נמי (הא) [לא] שוה. הניחא למאן דאמר אכנסו של כהן גדול [לא] זהו אכנסו של כהן הדיוט [שפיר]. אלא למ"ד (אין) זהו אכנסו של כהן הדיוט מאי איכא למימר. שם אכנסו בעלמא. ^אוְרֵאשִׁית הַגֵּז וְלֹא רֵאשִׁית יְדֵי הַשֶּׁמֶץ. ראשית הגז פרט [למפרט] [לחלשת]. ראשית הגז בין בארץ בין בחוצה לארץ. צאנך ולא של אחרים. מכאן אמרו הלוקח גז צאנו של נכרי פטור [מראשית הגז]. לקח גז צאנו של חברו אם שיר המוכר חייב ואם לאו הלוקח חייב. רבי עקיבא אומר ראשית הגז שתים. גז צאנך ארבע. תתן לו הרי חמש:

^בהאובל תרומת חמץ כפסח פטור מן התשלומין ומדמי עצים דברי ר' עקיבא. ורבי יוחנן בן גורי אומר חייב. במה דברים אמורים במפריש תרומה והחמיצה. אבל מפריש תרומה חמץ דברי הכל אינה קדוש. מנהני מילי. אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא תתן לו ולא לאורו. רב הונא בר יהושע אמר. אמר קרא ראשית. ראשית ששיריה מותרין לישראל. יצתה זו שאין מותרין לישראל: ^געמוד לשרת. יושב מנלך. אמר רבא אמר רב נחמן אמר קרא לעמוד לשרת. לעמידה כהרתיו ולא לישיבה: תנו רבנן לעמוד לשרת מצוה. כשהוא אומר העומדים שם שנה עליו הכתוב לעכב. אמר ליה רבא לרב נחמן מכדי יושב כור עור ומיחל עבודה. אימא מן זו במיתה אף יושב במיתה. אלמא תניא אבל ערל ואונן ויושב אינן במיתה אלא באוהרה. משום דהוי מחוסר בגדים ושלא רחץ ידים ורגלים שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדן. ולמאן דאמר מלמדן הוי שתי יין שלשה ושלשה דדאי אין מלמדן. עומד על גבי כלים על גבי בהמה על גבי רגל חברו פסול. מנלן דתנא דבי רבי ישמעאל הוואל הרצפה מקדישת וכלי שרת מקדישין. מה כלי שרת שלא יהא דבר חרץ בינו לבין כלי שרת אף רצפה. וצריכא דאי אשמעינן כלים דלאו מינא דבשר הוא אבל בהמה דמינא דבשר היא אימא לא. ואי אשמעינן בהמה משום דלאו מינא דאדם הוא. אבל חברו דאדם הוא אימא לא צריכא. ^די"ב"ל אמר לעמוד לשרת דבר הראוי להיות לשירות כו' (ברלעיל). ^ההוא ובניו כל הימים. רבי נתן אומר מקיש בניו לו מה הוא בנשיאות כפים אף בניו בנשיאות כפים וכתוב כל הימים ואיתקש ברכה לשירות. ^והוא ובניו כל הימים בין בארץ ב' בין בחוצה לארץ:

^זיב' יבוא הלוי יכול בבן לוי ודאי הכתוב מדבר. תלמוד לומר מאחד שעריך שלא נמלו שעריהן במקום אחד (בא) יצאו ליום שנמלו שעריהן במקום אחד. ושרת בראוי לשירות. יצאו ליום שאין רואין לשירות. מכל ישראל אשר הוא גר שם בכל מקומות מושבותיהם. ובא בכל אות נפשו מנין אתה אומר כהן בא ונושא כפיו במשמר שאינו שלו תלמוד לומר (בב) ובא בכל אות נפשו. מנין אתה אומר כל המשמרות שוות בקרבנות הרגל. תלמוד לומר ובא בכל אות נפשו. יכול לעולם. תלמוד לומר מאחד שעריך בשעה שישראל נכנסין בשערי אחד בשלש רגלים. ושרת בשם ה' אלהיו וגו' העומדים על הרצפה. מכאן אמרו ערל טמא עומד על גבי כלים או על גבי בהמה פסול. מנין אתה אומר כל המשמרות שוין באימורי הרגלים ובחילוק לחם הפנים. תלמוד לומר חלק כחלק יאכלו. חלק לאכול כחלק לעבוד. חלק לאכילה כחלק לעבודה. יכול יהו כל המשמרות שוין בקרבנות הרגל דבאין שלא מחמת הרגל. תלמוד לומר לבד ממכריו על האבות מה מכרו האבות זה לזה אני בשבתי ואתה בשבתי:

^חרבנן מנין שכל המשמרות שוות בחילוק לחם הפנים. תלמוד

בבב"ק ובבב"ק עג ספרי: עד שגף עגר של עוים: עה פסוקים לז: עו זכרים כג: עו מולין קלה: עו קטנה לה: עו ספרי: פ קטנה לה: פא וקלה ו: פב צנא קמא קט: פג צמדנה ה: פד צמנה זג: פה ערנין יא: פו ספרי: פז ע"ו ית: פח סנהדרין סו: פט עס סה:

דית ר' ענין ב' בין בח"ל. דהיינו ראשית הגז נותג בח"ל, וב"א פי' דברכת כהנים נותג בח"ל דאקרי שירות: (בא) יצאו ליום שנמלו שעריהן כו'. ונ"ל דגרסין איפכא מדכתיב באחד שעריך משמע שנמלו שעריהם במקום אחד דהכהנים נמלו שנמלו מיהודה ובנימין ושמעון והם היו סמוכין להרדי משא"כ הלויים שמפוזרין בכל ישראל: בכל מקומות מושבותיהם. אפילו בח"ל: (בב) זבא ונו'. ושרת בשם ה' הוה נשיאות כפים שהוה בשם המפורש: חלק לאכול כחלק לעבוד. פי' כשם שעובד כך אוכל בקדשים: חלק לאכילה כחלק לעבודה. פי' אפילו בקדשים שאין בו עבודה כגון לחם הפנים נטל בו חלק: וכלי שרת מקדישין בשם שחציצה פוסלת בכלי שרת כך פוסלת ברצפה. כנ"ל:

חק האידנא נהוג נוהג אלא בארץ. לים טומאה. וכו' חייב עד שיועד המרפה מראשית וברת אף ראשית רפה אף ראשית ^אממאין כמרוכס ליה למילף שכן ירה והגך נפישן. ז:

ך ובצאן כמרוכה יחלים ואינו נהג עמוד לשרת דבר א גיזה גיזה למאי פטורין מראשית זת העוים ושומף לבן הא רבי יוסי שאין לקט אלא דאורחיה. דתניא יצור. תולש מנין. זאי אומרים שתי בית הלל אומרים ינים אומר חמש וגו. והכ"א חמש שומעין דבריהם. אין דברי. והאמר ומועה אמרה מפי. וכמה כל שהן. אמר ששים ונתן ז לכהן ואחד לו. וקל חמש סלעים לא לשמואל ורבי ל דאמרי ראשית בישראל שיש לו ליה כל חד וחד ש סלעים ביהודה שנאמר תתן לו אלא (כל שאילו) בגד קמץ. מנהני שרת דבר הראוי לא תפסת תפסת מר היתה מונחת ד יושמת אותו בניו דבר שושה

סא מולין קלה: עו מולין קלה: מן דאע"פ שזיכה ויצהרך:

ז) ושרת בשם ה' אלהיו. מנאן אמרו אין מחליין שם שמים על

היחיד

ושרת בשם ה' אלהיו. מנאן אמרו לשם ששה דברים הוכח נזבח, לשם זבח, לשם זבחה, לשם שם, לשם אשים, לשם ריה, לשם ניחות, 5 המצאת ואצט לשם הטא.

ד"א ושרת בשם ה' אלהיו. איזה הוא שירות שהוא בשם ה', הוי אומר זו שירה. מנאן שהיו הלויים אומדין שירה על הקרבנות.

ושרת ככל אהיו הלויים העמדיים. זה הוא שאמרנו שאם שרת מושגט טול.

10 ושרת בשם ה' אלהיו. שומיע אני אף כהן גדול במשמע, ת"ל חלק בחלק יאכלו, לא אמרתי אלא מי שהוא עומד בחלק ואוכל בחלק, יצא כהן גדול שהוא עומד שלא בחלק ואוכל בחלק.

15 ח) חלק כחלק. אין לי אלא קרבנות הרגלים, ושתי הלחם, וחלוק לחם הפנים, שחן שוין בהן. או יכול יהו כל המשמרות שוות בקרבנות הרגל הנאים שלא מחמת הרגל, כגון נדרים ונדבות ותמידין, ת"ל לבד ממכריו על האבות, חוץ ממה שהתקינו אבות, מה מכרו אבות זה לזה, את בשבתך ואני בשבתך.

20 ד"א לבד ממכריו על האבות. לפי שהיו עשר לאלעזר, ושמונה לאיתמר, שנאמר וימצאו בני אלעזר רבים לראשי הנברים מן בני איתמר ויחלקום לבני אלעזר ראשנים לבית אבות עשר ולבני איתמר לבית אבותם שמונה, ויחלקום כגורלות אלה עם אלה, ויכתבם שמעיה בן נתנאל הסופר מן הלוי לפני המלך והשרים ונ' (דה"א כו, ד-ו), יכול אם רצו לשנות ישנו, ת"ל לבד ממכריו על האבות, חוץ ממה שהתקינו אבות.

חילופי גוסתאות

הערות

23 אבות] האבות בגר |

- מקורו של מאמר זה, וב"ק קט, ב. 1 מכאן אמרו וכו'. כל הענין במדרש תנאים שם.
- 2-1 אין מחליין שם שמים על היחיד. ר"ד הופמן מציץ: אולי צ"ל מחליין שם שמים על היחיד כלקמן כו, ג. . . וגירסא דילן דאין מחליין יש לפרש בדוחק דר"ל דאין זה חילול השם אם נקרא על שם יחיד. איזו שתהיה האי תנא חולק על רשב"י, תנחומא תולדות ז, דאין הקב"ה מיחד שמו על הצדיקים בחייהן. 3 מכאן אמרו וכו'. משנה זבחים פ"ד מ"ו, ועיין רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ד הי"א. 6 איזה הוא שירות וכו'. עיין עוד ערכין יא, א; ספרי במדבר, פסקא קטו; מדרש הגדול במדבר, מהדורת, ח"א עמ' גט. 8 זה הוא שאמרנו וכו'. עיין לעיל על פסוק ה. 10 שומיע אני וכו'. עיין עוד משנה יומא פ"א מ"ב; ספרא אמור סוף פרק יח, וצו פרשה ב. 13 אין לי וכו'. כל הענין במדרש תנאים עמ' קט ואילך. עיין עוד ספרי, פסקא קסט. 18 לפי שהיו וכו'. עיין עוד תענית כו, א; ירושלמי סוכה פ"ה הי"ח.

כי השביעי מן השם המורה על הדין כבר הזכרתיו בתחלת פרישת אחרי מות¹⁸ ברמו, ומשם תבינהו. ותמצא בפרשה זו תיבות כמגני * תיבות ברכת מגן אברהם.

(ח) חלק כחלק יאכלו. על דרך הפשט יאמר¹⁹: חלק כחלק יאכלו הכהנים כל מה שנתן להם, ויחלקו שוה בשוה בעורות ובבשר ובשעירי חטאת ובכל המתנות. לבד מחכריו על האבות. חוץ ממה שאם מכר אחד מהם ביתו שירש מאבותיו, כענין שכתוב: ויצא ממכר בית ועיר אחזתו ביובל²⁰, לא יאמר לו: הרי אתה עשיר שמכרת ביתך, לא תטול עמנו חלק כחלק זהו, לבד ממכריו על האבות, כן פירש החכם רבי אברהם ז"ל. ומה שהתחילה הפרשה: וכי יבא הלוי²¹, באורו: הכהן שהוא משבט לוי, שאינו מדבר בלוי ממש, שהרי הוא אומר: ושרת בשם ה' אלהיו²², והכהן הוא המשרת לא הלוי. ומה שאמר: ובא בכל אות נפשו²¹, מלמד, שכהן רשאי להקריב קרבנותיו אפילו במשמר שאינו שלו, וכך פרגלים מקריבים קרבנות הבאין מחמת הרגל * אפילו במשמר שאינו שלהן²³. ועל דרך המדרש²⁴: חלק כחלק יאכלו, מלמד שחולקין בעורות ובבשר שעירי חטאות. יכול אף בדברים הבאים שלא מחמת הרגל, כגון תמידין ומוספי שבת ונדריים וגדבות * ת"ל:

לבד ממכריו על האבות, חוץ ממה שמכרו האבות בימי דוד ושלמה שהוקבעו המשמרות ומכרו זה לזה, טול אתה שבתך ואני אטול שבתך, עד כאן ואם תשכיל בחלוק המשמרות אז תשיג ענין נפלא, כי כיון שהיו הכהנים כלן כאחד זוכין בכל הנתון להם ואוכלין חלק כחלק, האבות וגדולי עולם שהיו בימי דוד ושלמה מה ראו על ככה ומה הגיע אליהם²⁵ שהסכימו לחלק אותן למשמרות, ושיהיו מתחלפין בכל שבוע ושבוע ואומר: טול אתה שבתך ואני שבתך. ועוד-מה טעם קראו לכל כת וכת העובדים בכל שבוע ושבוע בשם משמר'. ועוד-מה טעם חלקו אותם לארבעה ועשרים משמרות קבועות והיו המשמרות אי אפשר להעביר לשום משמרה בשום צד וענין, והוא שאמר בסוף מסכת סוכה²⁶ במרים בת בלגא שסתמו * חלונה, אבל לא העבירו אותה. אבל דע והבן כי הכהנים משרתי המקדש עבודתם למטה דוגמת העבודה של מעלה, וכשם שיש למעלה משמרות של מלאכי השרת עובדין ומקלסין להקב"ה, כן חלקו האבות את הכהנים למשמרות לעבוד עבודתם, ותקנו ארבעה ועשרים משמרות כנגד שלש כתות של מעלה שכל אחת מהן ארבעה ועשרים, כנרמז בספר הבהיר * והיו המשמרות קבועות, כי כן של מעלה קבועים כל ימי היות הרצון בהם, והיו מתחלפין וחוזרין חלילה כי כן למעלה, הקב"ה בורא כל יום כת של מלאכים ואומרים שירה והולכים להם²⁷, והיו מברכין כל משמרת ומשמרת היוצא מי ששכן שמו בבית הזה הוא ישכין ביניכם שלום ורעות²⁸, כי כן של מעלה:

Handwritten marginal notes on the left side of the page, including phrases like 'על דרך המדרש' and 'כחלק יאכלו'.

Handwritten marginal notes on the right side of the page, including a circled note with the text 'מלמד שכהן רשאי להקריב קרבנותיו אפילו במשמר שאינו שלו'.

Handwritten note: 'ועל דרך המדרש'.

Handwritten note in a circle: 'מלמד שכהן רשאי להקריב קרבנותיו אפילו במשמר שאינו שלו'.

18 ויקרא טו, 5. 19 יאמר, כצ"ל ע"פ ד"ר. כס"ש: יאמרו. 20 ויקרא כה, 32. 21 העיר פסוק ו. 22 פסוק ז. 23 כפירוש רש"י, ומקורו בספרי שופטים קסח. 24 בלשון זה לא מצאתי, אבל עיקרי הדברים הם בספרי כאן, ובסוכה נה, ב -- נו, א. -- ועיון עוד ברמב"ם ה' פלו המקדש ד, דה. 25 ע"פ אסתר ט, כו. 26 סוכה נו, ב. 27 בראשית דכה עה, א. 28 ברכות

לשרת בשם ה' ("בשם" אותיות מ"ב והשי"ן בגימטריא מצפ"ץ (שם הוי"ה בא"ת ב"ש -- תורת חיים), והיינו רחמים בדין. כמנין וכו'. מ"ב תיבות, כמנין שבברכת מגן אברהם. וכתב הטור בסוף סימן קיג שהם כנגד שם בן מ"ב, ולכן אות הראשונה של ברכה ב' וסופה מ' הרי מ"ב (תורת חיים). (ח) הבאין מחמת הרגל. כגון מוספי הרגל (רש"י כאן -- מקור דברי רבינו). ונדריים ונדבות. וקרבנות צבור דאיתנהו בשאר ימות

השנה והרי הן למשמר המשמש ליתנהו בכלל הרגל שלא יהו שוין בהן, אלא למשמר שבאותו שבוע יהו כבשאר ימות השנה (רש"י סוכה נו, א). שסתמו חלונה. של משמרה, חלונות היו בבית החליפות בעובי כותלי התאים שבצפונה של היכל ששם גונזין את סכיניהן (רש"י שם), ושל בלגה סתום. -- ועיין שם סיבת הדבר שגזרו עליה חכמים. כנרמז בספר הבהיר. אות קז (הוצ' מרגליות): מלמד שכל חלל ראשיהם ושריהם הם כ"ד וכו'.

אין ביניהם קנאה ושנאה אלא אהבה שלום ורעות.²⁹ והנה הענין בחלוק המשמרות עצמה יעוצה היתה מן האבות-שבימי דודי ושלמה נעשה בכונה ידועה וחכמה נפלאה. ט לא תלמד לעשות. דרשו רז"ל³⁰: אבל אתה למד להבין ולהורות, וכן מציינו בשבעים סנהדרין, שהיו צריכין להיותם בקיאים בכל החכמות אפילו בחכמת הכשפים³¹, כדי שיהיו דגין בכל הענינים דין אמת במשפט התורה, ואלו לא היו שלמים בחכמת ידיעת כל מיני הכשוף ויחסר להם אפילו מין אחד שלא ידעוהו-לא היו יכולים לדונן לחיוב או לפטור ולעשות בו כהלכה.

(י"א) לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף, וחובר חבר ושואל אוב וידעוני ודורש אל המתים. מנה הכתוב תשע תועבות שהיו הכנעניים מחזיקין בהם, והתחיל מן המולך* שהוא חמור מכלן להקריב פרי בטנו לעבודה זרה, ומתוך חומר שבו חייב בו כרת³², מה שאין כן בכל השאר שהן בלאו, ואחר שהזהיר על התשע שלא להחזיק בהם, צוה עליו להחזיק ביראת השם, הוא שאמר: תמים תהיה עם ה' אלהיך³³, ולשון מעביר* שהיה מעבירו ברגליו בין שתי מדורות של אש³⁴, וכבר הזכרתי ענין המולך במקומו³⁵. קוסם קסמים. זה האוחז מקלור בידו ואמר: אלך למקום פלוני או לא אלך, והוא שאמר הנביא: עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו³⁶. מעונן, יש בו שלש משמעות: לשון עונה, לשון עין, לשון ענו. הוא שדרשו רז"ל³⁷: רבי עקיבא אומר מעונן אלו גותני עונות שאומר: עונה פלונית יפה להתחיל, וחכמים אומרים אלו אוחזי העינים*. ויש שפירש* מעונן שהוא מביט בעננים. מנחש, פתו נפלה מפיו צבי הפסיקו בדרך³⁷. ויש שפירשו³⁸, מנחש זה המביט בעופות בכנפיהם או בצפצוף, וכענין שכתוב: כי עוף השמים יוליד את הקול³⁹, זה המכיר בצפצוף, ובעל הכנפים³⁹ זה המכיר בחבט הכנפים או בפרישתם, ומכשף, כתב הרמב"ן ז"ל: [מכשף שם כלל לכל הכשפים, וחובר חבר ושואל אוב וידעוני, הם פרטים בכשפים ואסרם לשאול גם כן. ודע והבן בענין הכשפים, כי הבורא יתעלה כשברא הכל מאין, עשה העליונים מנהיגי התחתונים אשר למטה מהם, נתן כח הארץ וכל אשר לפניה בכוכבים ובמזלות לפי הנהגתם, ועשה עוד על הכוכבים והמזלות מנהיגים מלאכים ושרים שהם גפש להם, והנה הנהגתם מעת היותם עד לעולם ועד גזרת עליון אשר שם להם, אבל היה מגפלאותיו העצומות ששם בכח המנהיגים העליונים דרכי תמונות⁴¹ וכחות להמיר אשר יהיה למטה מהם, שאם יהיה מבט הכוכבים בפניו אשר כנגד הארץ טובה או רעה לארץ או לעם או לאיש, ימירו אותן הפנים העליונים להפך במבט עמו, כענין שאמרו⁴²: תמורת ענג גגע, ועשה כן להיות הבורא יתעלה שמו: מהשנא עדניא וזמניא⁴³, קורא למי הים⁴⁴ למשול בהם כרצונו, והופך לבקר צלמות⁴⁴ מבלי שנוי טבעו של עולם, ושיעשו הכוכבים

29 כן בספר הבהיר את נט: עושה שלום במרומיו, נתן ביניהם שלום ואהבה. 30 ספרו יב, א. שופטים קע, והובא ברש"י. 31 סנהדרין יז, א. 32 ויקרא כ, ג. 33 להלן פסוק יג. 34 סנהדרין סד, ב, והובא ברש"י כאן. 35 ויקרא יח, כא. 36 הוי"ע ד, יב. — ספרו שופטים קעא, והובא ברש"י. 37 ספרו שם, והובא ברש"י. 38 הוא הרמב"ן, שכתב כאן: ומנחש הוא המביט בעופות וכו'. 39 קהלת י, כ. [40] לשון הרמב"ן (עמ' תכ"ח). 41 תמורות, כו. נס בר"ר. ברמב"ן: "תמונות", וכן נראה מביאור הרמב"ן עצמו להלן. 42 לא ידוע לי מקורו. 43 דניאל ב, כא. 44 עמוס ה, ה. 45 ובאיסטרוגני"א, ליתא ברמב"ן ובדפוס פוזרן. בדפוס

(י"א) והתחיל מן המולך. הוא "מעביר בנו ובתו באש", והוא דעת רז"ל (סנהדרין סד, ב), וכן ברש"י. — וברמב"ן: והוא מין ממיני הכשוף על דרך הפשט, או המולך על דעת רבותינו והוא האמת. אוחזי העינים. זו

ע"י נח
ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'

ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'

ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'

ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'

ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'

ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'

ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'

ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'

ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'

ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'

ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'

ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'

ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'

ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'
ל' ע' מ' נ'